

Självständigt arbete på grundnivå

Independent degree project – first cycle

Rehabiliteringsvetenskap 15 hp
Rehabilitation Science 15 credits

Vägen till egen försörjning - vad hjälpte?

- En kvalitativ intervjustudie med deltagare i en arbetsmarknadsinsats.

Elise Nordin och Håkan Martinsson

Mittuniversitetet

MID SWEDEN UNIVERSITY

MITTUNIVERSITETET

Avdelningen för hälsovetenskap

Examinator: Bodil Landstad, bodil.landstad@miun.se

Handledare: Curt Edlund, curt.edlund@alvnet.se

Författare: Elise Nordin, elno1606@student.miun.se och Håkan Martinsson,
hama1209@student.miun.se

Utbildningsprogram: Programmet för hälsa och rehabilitering i arbetslivet, 180 hp

Huvudområde: Rehabiliteringsvetenskap

Termin, år: VT, 2019

Förord

Vi vill rikta ett stort tack till er som delat era upplevelser och erfarenheter, utan er hade denna studie inte varit möjlig. Ytterligare ett stort tack till våra kontaktpersoner vid arbetsmarknadsinsatsen vilka även möjliggjort denna studie.

Tack till vår studiegrupp och övriga handledare som läst och bidragit med värdefulla kommentarer under uppsatsens gång. Slutligen vill vi tacka vår fantastiska handledare Curt för dina ovärderliga råd och engagemang. Ditt tålamod och professionella arbetssätt har varit en trygghet för oss under hela processens gång.

Elise och Håkan

Abstract

Background: The unemployment of young people in Sweden has become relatively low but one group of youths are not following this positive development. An international measure has been established to describe this group, NEET, not in employment, education or training. Several studies have shown risks and negative consequences of being outside of work or studies. In Sweden the municipalities are taking a big responsibility in reducing this group but research is limited regarding positive effects and factors of municipal work intervention programs. Further research is therefore required regarding these intervention programs where the experiences of youth needs to be highlighted. **Aim:** of this study was to examine young adults positive experiences of a municipal work intervention program in Sweden and its effect on their way to becoming self-supported. **Method:** A qualitative study was applied with semi-structured interviews. These were conducted with five participants of an municipal work intervention program which all were self-supported. Data was analyzed with the help of a qualitative content analysis. **Results:** indicated that the climate of the workplace, an expanded network, a feeling of belonging and the support and approach from staff were positive experiences. These had resulted in a personal development which promoted their ability to be self-supported. **Conclusion:** was that the most important experiences were the support and approach from staff. Personal development had its origin in several positive experiences which to various extents were intertwined with each other. The combination of all the positive experiences could therefore be considered having had meaning in their ability to be self-supported.

Keywords: NEET, UVAS, Municipal work intervention program, Theory of self-determination, Positive experiences, Self-supported, Youth

Abstrakt

Bakgrund: Ungdomsarbetslösheten i Sverige är relativt låg men en grupp unga följer inte denna positiva utveckling. Ett internationellt mått har etablerats för att beskriva denna grupp, NEET, not in employment, education or training. Begreppet motsvarar det som i svenska sammanhang brukar benämnas som UVAS, unga vuxna utanför arbete eller studier. Flera studier har påvisat risker och negativa konsekvenser av att befinna sig utanför arbete eller studier. I Sverige tar kommunerna ett stort ansvar för att minska gruppen och forskningen är begränsad när det gäller positiva effekter och faktorer av kommunala arbetsmarknadsinsatser. Det krävs därför ytterligare forskning inom området där särskilt ungas egna upplevelser ska belysas. **Syfte:** Studiens syfte var att undersöka unga vuxnas positiva upplevelser av en kommunal arbetsmarknadsinsats i Sverige och dess betydelse för deras väg till egen försörjning. **Metod:** En kvalitativ metod valdes med semistrukturerade intervjuer. Dessa utfördes med fem deltagare vid en kommunal arbetsmarknadsinsats vilka alla hade uppnått egen försörjning efter arbetsmarknadsinsatsen. Data analyserades med hjälp av kvalitativ innehållsanalys. **Resultat:** Det framkom att det psykosociala klimatet på arbetsplatsen, ett utökat nätverk, en känsla av gemenskap samt personalens stöd och förhållningssätt varit positiva upplevelser. Positiva upplevelser hade lett till en personlig utveckling vilket främjat vägen till egen försörjning. **Slutsats:** Viktigast för vägen till egen försörjning var tillgång till stödjande personal med ett motiverande och anpassat förhållningssätt. Intervjupersonernas personliga utveckling berodde på ett flertal positiva upplevelser som i olika utsträckning var sammanflätade med varandra. Kombinationen av alla dessa positiva upplevelser kunde därför anses besitta en betydelse för deras väg till egen försörjning.

Nyckelord: NEET, UVAS, Arbetsmarknadsinsats, Teorin om självbestämmande, Positiva upplevelser, Egen försörjning, Unga

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 Bakgrund	1
1.1 NEET, not in employment, education or training.....	1
1.1.1 Risker.....	3
1.1.2 Konsekvenser.....	3
1.1.3 Framgångsfaktorer.....	4
1.1.4 Kommunalt ansvar och insatser.....	4
1.2 Beskrivning av en arbetsmarknadsinsats.....	6
1.2.1 Deltagare i en arbetsmarknadsinsats.....	7
1.3 Teorin om självbestämmande.....	8
1.3.1 Medfödda behov.....	8
1.3.2 Olika typer av motivation.....	9
1.3.3 Cognitive evaluation theory (CET).....	10
1.4 Problemformulering.....	11
2 Syfte	11
3 Metod	12
3.1 Val av forskningsstrategi.....	12
3.2 Urval.....	12
3.3 Datainsamling & genomförande.....	12
3.4 Dataanalys.....	13
3.5 Etiska överväganden.....	15
3.6 Litteraturgenomgång.....	16
3.7 Förförståelse.....	16
4 Resultat	17
4.1 Att tillhöra ett socialt sammanhang.....	18
4.1.1 Psykosocialt klimat på arbetsplatsen.....	18
4.1.2 Utökat nätverk.....	18
4.1.3 Känsla av gemenskap.....	19
4.2 Tillgång till stödjande personal.....	19
4.2.1 Förhållningssätt.....	19
4.2.2 Stöd.....	20
4.3 Personlig utveckling.....	20
4.3.1 Bryta mönster.....	21
4.3.2 Förändrad självbild.....	21
5 Diskussion	22
5.1 Resultatdiskussion.....	22
5.1.1 Resultat i relation till tidigare forskning.....	22
5.1.2 Resultat i relation till teorin om självbestämmande.....	23
5.2 Metoddiskussion.....	25
5.3 Slutsats.....	27
5.3.1 Framtida forskning.....	27
6 Referenser	28
7 Bilaga 1	33
8 Bilaga 2	34

1 Bakgrund

Under 2017 rapporterades ungas arbetslöshet vara den lägsta på 14 år (Statens offentliga utredningar [SOU], 2018) och dessutom verkar de flesta ungdomar ha en bekymmersfri väg in i arbetslivet (Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi [ESO], 2015; Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor [MUCF], 2017). Dessvärre har inte alla ungdomsgrupper följt med den positiva sysselsättningsutvecklingen i samma utsträckning (SOU, 2018; MUCF, 2017). Vissa grupper har betydligt större problem (ESO, 2015; MUCF, 2017) och dessutom ökar klyftorna mellan de som lyckas etablera sig och de som inte gör det (SOU, 2018).

Riskerna har även ökat för en långsiktig utslagning från arbetsmarknaden på grund av en misslyckad övergång från studier till arbete (Bäckman & Nilsson, 2016). Arbetsmarknad och aktiveringspolitik har förändrats de senaste decennierna och följer en likartad trend som inom socialpolitiken (Pohl & Walther, 2007). Trenden innebär ett ökat ansvar på individen där exempelvis samhällets stöd belagts med individuella krav på motprestation (Olofsson, 2014). Forskning pekar på att övergången från skola till arbetsliv för unga i Europa karaktäriseras av en mer en individualiserad övergång (Walther, 2006) där denna numera är förknippad med allmänt högre krav på individen (Olofsson & Lundahl, 2013). Därtill har de med svagast resurser också störst svårigheter att klara övergången (ibid) och indikationer finns på att gruppen unga som varken arbetar eller studerar består av en resurssvag grupp (Nilsson & Bäckman, 2014).

1.1 NEET, not in employment, education or training

För att närmare definiera gruppen unga som befinner sig utanför arbete och studier har ytterligare ett internationellt arbetslöshetsmått utvecklats av Eurostat (SOU, 2013, s. 69-70). Måttet benämns som NEET, not in employment, education or training och motsvarar det som i svenska arbetskraftsundersökningar kallas för UVAS, unga som varken arbetar eller studerar. Genom att mäta NEET ges en indikation på andelen unga som riskerar svårigheter att komma in på arbetsmarknaden. Gruppen är svårfångad och definitioner av denna skiljer sig åt mellan olika aktörer men en gemensam strävan är dock att de försöker greppa en särskilt utsatt grupp av unga (ibid). Statistiska centralbyrån har sedan 2007 fört statistik på gruppen NEET och denna omfattar unga i åldrarna 15 till 24 år (Statistiska centralbyrån [SCB], 2019).

Att varken arbeta eller studera innebär för de flesta unga en särskilt utsatt position (Regeringskansliet, 2015). Unga som varken arbetar eller studerar i Sverige beräknades 2017 bestå av cirka 128 000 unga i åldern 15 till 29 år, där andelen var som högst bland unga i åldrarna 20 till 24 år (SOU, 2018). Internationellt har liknande mönster identifierats (Eurofound, 2012). Under 2011 tillhörde 5,6 miljoner unga åldersgruppen 20 till 24 år medan 15 till 19 åringar består av 1,9 miljoner unga (ibid). I Sverige tillhörde under 2018 totalt 6,2 procent av alla unga i åldrarna 15 till 24 år gruppen NEET (Eurostat, 2018).

Unga som varken arbetar eller studerar är överrepresenterade av dem som inte har en fullföljd gymnasieutbildning, är utrikes födda eller har en funktionsnedsättning (ESO, 2015; SOU, 2018; MUCF, 2017). Det finns en stor andel som inte haft kontakt med Arbetsförmedlingen, kommun eller Försäkringskassan och underlag saknas på hur dessa unga försörjt sig under året (Arbetsförmedlingen, 2013). NEET är en heterogen grupp som består av flera undergrupper där både frivilligt samt ofrivilligt arbetslösa unga inkluderas (Eurofound, 2012, s. 24). Frivilligt arbetslösa som exempelvis tar ledigt för att tågluffa anses som icke-sårbara. Sårbara är bland annat de ofrivilligt arbetslösa och de unga med någon form av funktionsnedsättning (Eurofound, 2012, s. 2).

Gruppen NEET består av fem olika undergrupper (Eurofound, 2012, s. 24):

1. De traditionella arbetslösa. Den största subgruppen vilket vidare kan delas in i två ytterligare subgrupper; långtidsarbetslösa och korttidsarbetslösa.
2. De otillgängliga. Denna inkluderar unga anhörigvårdare, unga med familjeansvar och unga människor som är sjuka eller funktionshindrade.
3. De oengagerade. De unga som inte söker jobb eller utbildning och inte är hindrade att göra så av andra obligationer eller bristande förmåga. Inom denna grupp inkluderas utöver dessa även andra arbetslösa unga vilka söker och utövar en farlig och antisocial livsstil.
4. De möjlighetssökande. De unga som aktivt söker arbete eller träning men som håller ut för de möjligheter dem ser kommer passa deras förmågor och status.
5. De frivilliga NEETs. De unga som reser eller dem som är konstruktivt engagerade i andra aktiviteter som konst, musik och självstudier.

1.1.1 Risker

Unga med utländsk härkomst, hälsoproblem, någon form av nedsättning eller låg utbildning har en större sannolikhet att hamna i gruppen NEET (Eurofound, 2012, s. 2). Ungas familjebakgrund innebär också en avgörande risk (Franzén & Kassman, 2007). Risken att bli ekonomiskt inaktiv är högre för de som har föräldrar med låg inkomst och de med utlandsfödda föräldrar (ibid). Sannolikheten för att unga med låg utbildning återfinns inom gruppen är upp till tre gånger så troligt i jämförelse med de unga som har högre utbildning (Eurofound, 2012, s. 2). Ytterligare faktorer som ökar sannolikheten att bli en NEET involverar sociala problem relaterat till missbruk och brottslighet samt psykisk och fysisk ohälsa (RATIO, 2017).

1.1.2 Konsekvenser

Majoriteten av de unga som varken arbetade eller studerade år 2008 i Sverige var fortsatt utanför arbete eller studier året efter (Arbetsförmedlingen, 2013, s. 30). Under 2008 var det 163 000 unga som varken arbetade eller studerade och drygt hälften av dessa fortsatte att befinna sig utanför arbete eller studier under de följande två åren. Detta innebär att 77 000 unga vuxna inte hade arbetat eller studerat under en treårsperiod (ibid). Framtida löner och anställningsmöjligheter kan påverkas negativt av arbetslöshet i ung ålder (Gregg & Tominey, 2005) där tidig arbetslöshet kan resultera i ett glapp i framtida lön, en så kallad ärreffekt, som kan ta lång tid att återställa (Gregg & Tominey, 2005; Andersson, Brännstrom & Mörtvik, 2018). Om du vid ett enda tillfälle varit ekonomiskt inaktiv under ung ålder innebär detta en högre risk för att bli ekonomiskt inaktiv i framtiden och risken kvarstod trots att man kontrollerat för bland annat socioekonomiska och demografiska faktorer (Franzén & Kassman, 2007). Längden av tid spenderad i ekonomisk inaktivitet ökar både risken för att bli inaktiv i framtiden och storleken av ärreffekten på framtida lön (Franzén & Kassman, 2007; Andersson et al., 2018). Att befinna sig utanför arbete och studier ökar risken för ett långvarigt utanförskap desto längre situationen pågår (SOU, 2017) och konsekvenserna av ett utanförskap kostar samhället stora pengar (Nilsson, 2011). Utanförskap avses i detta sammanhang som en långvarig oförmåga till egen försörjning genom arbete. Ett livslångt utanförskap hos en ung individ resulterar i samhällskostnader på mellan 10 och 15 miljarder kronor och kostnaden av att inte bryta utanförskapet beräknas för varje årskull vara cirka 210 miljarder kronor (ibid).

En studie om självupplevd hälsa bland NEETs i Europa har visat att denna grupp i högre grad rapporterar sämre hälsa än unga vuxna som arbetar eller studerar (Nordenmark, Gådin, Selander, Sjödin & Sellström, 2015). Därtill skilde sig hälsa åt mellan de olika grupperna av arbetslösa där de oengagerade rapporterade sämre hälsa än de traditionellt arbetslösa. Liknande tendenser fanns även gällande grad av social aktivitet och tillit. Att tillhöra denna grupp ökade risken för att rapportera sämre hälsa, dock enbart bland männen (ibid). För gruppen NEET har tre huvudbarriärer identifierats för inträdandet till studier eller arbete (Ose & Jensen, 2017), nämligen individens motivation, känslan av brist på prestation och orealistiska förväntningar på arbetslivet. Inom forskning är kunskapsläget väl etablerat kring vilka faktorer som ökar risken för unga att hamna utanför arbete eller studier (SOU, 2017, s. 164). Kunskap saknas istället om vad som fungerar och ger effekt gällande ungas väg tillbaka (ibid).

1.1.3 Framgångsfaktorer

Trots bristande forskning inom området har vissa kunskaper och erfarenheter utvecklats ur det praktiska arbetet med målgruppen (SOU, 2017). Detta har lett fram till att vissa framgångsfaktorer identifierats inom insatser och stöd till unga, nämligen att insatserna ska vara individanpassade och stödet ska vara såväl flexibelt som individuellt. Detta är väsentligt för att unga ska ges kraft och motivation att komma framåt och tidigare utredningar har konstaterat att stödet till unga ofta brister. Det är också viktigt att individen ges möjlighet att vara delaktig och att processen alltid utgår från och leds av den enskilde (ibid). Nätverk och kontakter har dessutom en stor betydelse för att få ett arbete och de som saknar arbete riskerar att stängas ute från arbetsmarknaden (Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering [IFAU], 2013). Dessutom är det avgörande att både tid och resurser ges för att möjliggöra odlandet av förtroendefulla relationer (SOU, 2017). Slutligen har möjlighet till att känna gemenskap och att träffa andra unga i liknande situation ansetts vara positivt för unga vuxna med psykisk ohälsa som befunnit sig utanför arbete och studier (MUFC, 2015). Detta kan skapa en möjlighet till att både utmana och utveckla individens sociala förmåga (ibid).

1.1.4 Kommunalt ansvar och insatser

De senaste två decennierna har omfattande insatser genomförts i hopp om att minska denna grupp (SOU, 2018) och många av de insatser som är direkt riktade mot NEET fokuserar på att underlätta etablering på arbetsmarknaden eller motivera till fortsatta studier. Dessa insatser utförs av många olika aktörer där Arbetsförmedlingen och kommunerna är centrala (ibid).

Sveriges kommuner tar ett stort ansvar för de grupper som behöver extra stöd för att etablera sig på arbetsmarknaden (Sveriges Kommuner och Landsting [SKL], 2017). I Sverige åligger det statens ansvarsområde att hantera arbetsmarknadspolitiken (Bergmark, Bäckman & Minas, 2013) men ansvaret för unga har skiftat mellan olika aktörer genom tiderna (RATIO, 2017). Kommunerna har dock ett större ansvar för både utformning som verkställande av insatser på lokal nivå (Bergmark et al., 2013). Sedan 1 januari 2015 har kommunerna ett aktivitetsansvar att hålla sig informerade om vad de unga mellan 16 och 20 år som inte går i gymnasieskolan sysselsätter sig med (IFAU, 2006; RATIO, 2017; SOU, 2018). Rent konkret innebär detta att kommunerna tillskrivs en aktiv roll i relation till de unga som berörs av ansvaret (SOU, 2018). Aktivitetsansvarets ändamål är främst att motivera unga till att påbörja eller återuppta studier men även till att ägna sig åt en annan sysselsättning som exempelvis arbete (ibid).

Kommunal arbetsmarknadspolitik är inte enhetlig vare sig i utformning eller tillgång och skiljer sig mycket mellan kommuner (Thorén, 2014). Därtill skiljer sig även dess åtgärder åt i både innehåll som utformning (Nybom, 2012). Trots detta har två olika varianter kunnat urskiljas, nämligen resursaktivering och jobbaktivering (Nybom, 2012; Bergmark et al., 2013). Det sistnämnda handlar om att på snabbast möjligast vis få ut individen på arbetsmarknaden medan det förstnämnda berör de insatser som ska fungera som kompetenshöjande för att öka individens resurser (ibid). Det förekommer oftast en kombination av dessa insatser men det vanligaste är att kommunerna fokuserar på jobbaktiveringsinsatser (Thorén, 2014). På grund av att åtgärderna ofta är en kombination av flera olika sammansatta åtgärder, vilka sällan är avgränsade från varandra, är det också svårt att utvärdera effekterna av dessa (ibid).

Kunskaper om effekter av kommunala arbetsmarknadsinsatser är begränsade och internationella studier visar på ovissa eller små effekter av dessa (SOU, 2013). En anledning till detta kan vara att det saknas dokumentation av insatser vilket därför försvårar analys av dessa. Vissa fördjupade studier har dock visat på att aktiveringsinsatser varit framgångsrika i de fall grundproblematiken har berott på svårigheter i övergången mellan skola och arbetsliv (ibid). Kommunala insatser genom arbetsplatsförlagd utbildning eller insatser med ändamålet att förbättra humankapital har visat sig vara framgångsrika (RATIO, 2017) där dessa har haft en signifikant reducerande effekt på storleken av NEET-gruppen på kommunal nivå (ibid).

Det behövs dock mer kunskap om kommunala ungdomsåtgärder för att kunna användas som underlag vid upprättandet av nya (Thorén, 2014).

1.2 Beskrivning av en arbetsmarknadsinsats

Arbetsmarknadsinsatsen som använts till underlag i denna c-uppsats är en kommunal verksamhet vilken inriktar sig till individer som befinner sig långt ifrån arbetsmarknaden eller studier (H. Forsberg, personlig kommunikation, 12 april 2019). Ingen åldersgräns ställs på deltagarna, det enda krav som finns är att de ska vara drogfria. Verksamhetens egna lokaler, tillgängliga för deltagarna, är en kreativ verkstad, en snickeriverkstad, ett allrum med kök samt tre samtalsrum. Därtill finns tillgång till ytterligare lokaler hos både interna och externa aktörer inom kommunen, beroende på aktivitet och behov. Exempelvis en extern gymlokal där deltagarna kan träna upp till två gånger i veckan. Verksamheten bedrivs av tre arbetsmarknadskonsulenter med en tjänstgöringsgrad på 100, 100 och 50 procent samt en handledare på 100 procent. Ett deltagande i arbetsmarknadsinsatsen är inte tidsbestämt utan kan fortlöpa tills dess att individen själv väljer att avsluta det. Ett flertal behåller även sporadisk eller kontinuerlig kontakt med arbetsmarknadskonsulenterna efter avslutat deltagande (ibid).

Arbetsmarknadsinsatsens arbetssätt utgår från en helhetssyn på människan med ett salutogent förhållningssätt (H. Forsberg, personlig kommunikation, 12 april 2019). Ett salutogent förhållningssätt innebär ett fokus på faktorer som aktivt främjar och bibehåller hälsa (Antonovsky, 1996). Vidare är känsla av sammanhang, KASAM, ett vägledande begrepp för verksamheten. Begreppet är ursprungligen framtaget av sociologen Aaron Antonovsky och innefattar tre delar; begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet (Antonovsky, 1996). Kortfattat samverkar dessa tre delar till en individs förmåga att hantera stress och problem. Om en individ känner en hög känsla av sammanhang har den en högre förmåga att hantera livets svårigheter (ibid).

Enligt H. Forsberg (personlig kommunikation, 12 april 2019) innefattar insatsens arbete fyra delar vilka löper parallellt utifrån varje individs unika behov av stöd; 1. Livskvalité, 2. Arbetsprövning, 3. Empowerment och 4. Samhällsorientering.

1. Livskvalité innefattar arbetet med att etablera fungerande vardagsrutiner. Dessa kan handla om allt från att hålla tider till regelbunden fysisk aktivitet.

2. Arbetsprövning syftar till att träna och bedöma deltagarnas förmågor inom en rad olika områden. Dessa är uthållighet i arbetet, samarbetsförmåga, initiativförmåga, social förmåga samt förmåga att följa muntliga och skriftliga instruktioner. Arbetsprövningen sker främst internt inom verksamhetens egna lokaler men kan även ske hos externa aktörer.

3. Empowerment handlar om att stärka deltagarnas egenmakt. Arbetet sker genom exempelvis positiv förstärkning, motiverande samtal, värderingsövningar och genom olika självskattningsmetoder. Vidare ges stöd i enskildas kontakt med myndigheter och hälsovård. Därtill även stöd och hjälp i att hitta nya strategier för att hantera sina problem.

4. Samhällsorientering bedrivs genom att studiebesök anordnas utifrån önskemål men även ur ett perspektiv av att lära känna samhället. För att bredda både deltagarnas kunskaper om och kontakter i samhället kommer regelbundet olika aktörer på besök för att träffa deltagarna och informera om sina uppdrag. Exempelvis är det representanter från Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, kommunens socialförvaltning eller budget- och skuldrådgivare.

1.2.1 Deltagare i en arbetsmarknadsinsats

Gemensamt för deltagare vid insatsen är att de står utanför arbetsmarknaden eller studier (H. Forsberg, personlig kommunikation, 12 april 2019). Många av dessa har heller aldrig varit etablerade på arbetsmarknaden. I vissa fall har dessutom unga som går gymnasiala studier fått delta i insatsen. Detta för att få hjälp och stöd att klara av studierna. Åldern bland deltagarna skiftar, dock var majoriteten av deltagarna under 2018 mellan 25 och 30 år. Antalet deltagare varierar årligen vilka kan aktualiseras genom ett flertal kanaler. Exempelvis genom en kommunal beredningsgrupp som består av representanter från bland annat arbetsförmedlingen, försäkringskassan och socialtjänsten (ibid).

Deltagare i arbetsmarknadsinsatsen har olika bakgrund och har ofta problem av något slag (H. Forsberg, personlig kommunikation, 12 april 2019). Typiska hinder kan vara psykisk ohälsa, neuropsykiatrisk funktionsnedsättning samt oavslutad skolgång. Ytterligare hinder kan vara tidigare missbruk, låg självkänsla, bristande struktur i vardagen eller låg känsla av tillhörighet. Deltagare kan ha en bristande tilltro till exempelvis myndigheter eller andra vuxna. De kan även ha problem av socioekonomisk karaktär som avsaknad av goda förebilder, instabila familjesituationer, missbruk i familjen, ingen bostad samt förekomst av sms-lån och skulder. Tidigare deltagare har rapporterat personliga erfarenheter av att ha blivit skickade mellan

instanser, en bristande tilltro från dessa och långa väntetider på utredning. Känsla av isolering, skam, stress eller svårigheter att sova kan förekomma och i vissa fall självmedicinering (ibid).

Mellan år 2015 och 2017 avslutade 52 personer sitt deltagande vid arbetsmarknadsinsatsen, varav 31 gick vidare till egen försörjning (H. Forsberg, personlig kommunikation, 12 april 2019). Vilken typ av egen försörjning dessa hade skiljde sig åt. 19 personer gick vidare till anställning och nio personer till studier. Resterande tre personer gick till föräldrapenning eller LSS/aktivitetsersättning. Under 2018 hade arbetsmarknadsinsatsen 42 deltagare varav 15 personer avslutade sitt deltagande. Av dessa 15 gick 12 personer till egen försörjning där fem personer gick till studier och sju personer gick till anställning. Fem av dessa anställningar var hos externa arbetsgivare (ibid).

1.3 Teorin om självbestämmande

Motivation har identifierats som en barriär för gruppen NEET gällande inträde till arbetsmarknaden (Ose & Jensen, 2017) där möjligheten att själv bestämma och leda sin egen process ses som en framgångsfaktor för att lyckas med detta (SOU, 2018). Förståelsen för mänskliga beteenden samt dess orsaker är intimt förknippat med motivationsbegreppet (Karlsson, 2015) där motivation kan definieras som en inre process som påverkar beteendens inriktning, styrka och uthållighet. Inom motivationspsykologi finns det olika perspektiv vilka i sin tur förknippar vissa motiv som mer betydelsefulla orsaksfaktorer för mänskligt beteende än andra (ibid). En empiriskt grundad teori om mänsklig motivation, utveckling och välbefinnande är teorin om självbestämmande (Deci & Ryan, 2000b). Teorin har utvecklats av professorerna Edward Deci och Richard Ryan och dess grund ligger i att motivation bygger på att tre inre behov är tillfredsställda (Karlsson, 2015; Deci & Ryan, 2000b). Vidare vilar teorin på ett grundantagande om människan, att människor naturligt söker sig mot aktivitet, integration och utveckling samt har en sårbarhet för passivitet (Karlsson, 2015; Deci & Ryan, 2000a). Integration syftar till “en naturlig, inre strävan att smälta samman olika beståndsdelar i den psykiska apparaten till ett integrerat och sammanhållet själv, och en strävan att integrera oss själva i större sociala strukturer” (Karlsson, 2015, s. 366).

1.3.1 Medfödda behov

Behov definieras av Ryan och Deci på en psykologisk nivå framför en fysiologisk och anses som “innate psychological nutrients that are essential for ongoing psychological growth, integrity, and well-being” (Deci & Ryan, 2000a, s. 229). De tre behov Deci och Ryan (2000b) avser beskriva är kompetens (White, 1959), tillhörighet (Baumeister & Leary, 1995) och

autonomi (deCharms, 1968). Dessa medfödda behov är alla lika viktiga för individens optimala utveckling (Deci & Ryan, 2000a) och inga av dessa kan uteslutas utan betydande negativa konsekvenser (Karlsson, 2015). Därtill är dessa viktiga för människans konstruktiva sociala utveckling (Deci & Ryan, 2000b). Tillfredsställelsen av behov leder till en ökning av det psykologiska välbefinnandet och individens egen motivation medan en otillfredsställelse skapar en motsatt effekt (ibid).

1.3.2 Olika typer av motivation

Teorin kan ses som ett kontinuum (se tabell 1) mellan icke-självbestämmande till självbestämmande (Deci & Ryan, 2000b). Inom detta kontinuum ryms olika typer av motivation, 1. amotivation, 2. yttre motivation och 3. inre motivation (ibid).

Tabell 1: Olika typer av motivation (Baserad på Deci & Ryan, 2000b. Författarnas egen översättning).

Icke självbestämmande			Självbestämmande			
Typ av motivation	Amotivation		Yttre motivation			Inre motivation
Typ av reglering	Ingen reglering	Yttre kontroll	Introjuicerad kontroll	Identifierad kontroll	Integrerad kontroll	Inre kontroll
Upplevd källa till motivation	Opersonlig	Extern	Delvis extern	Delvis intern	Intern	Intern

1. Amotivation förklaras vara ett tillstånd där individen inte agerar alls eller agerar utan någon intention (Deci & Ryan, 2000b). Detta kan grunda sig i att individen inte anser att en viss handling kommer leda till ett önskat resultat eller att hen inte anser sig vara tillräckligt kompetent att utföra den (ibid).

2. Yttre motivation rymmer i sig ett eget kontinuum kring vad som dels reglerar motivation till vad som av individen upplevs vara källan till denna (Deci & Ryan, 2000b). Gemensamt för dessa är att motivation för ett beteende kommer utifrån, dock i olika utsträckning.

Exempel på när ett beteende i hög grad grundar sig på yttre motivation är när denna utförs för

att undvika bestraffning alternativt erhålla belöning från omgivningen. Beteenden kan införlivas utan att helt accepteras av individen (ibid). I sådana fall kan beteendets motivation ligga bakom exempelvis att undvika en känsla av skam eller för att tillfälligt uppnå självförtroende (Deci & Ryan, 2008). Dessa motivationer kallas även för kontrollerad motivation (ibid).

3. Inre motivation symboliserar en naturlig mänsklig tendens att vilja integrera, utvecklas, att spontant intressera sig för saker och att utforska (Deci & Ryan, 2000b). Dessa representerar en huvudkälla för njutning och vitalitet genom livet och är väsentliga för social och kognitiv utveckling där inre motivation representerar själva kärnan för vad självbestämmande innebär. Att vara driven av en inre motivation innebär att utförandet av en handling eller ett beteende upplevs tillfredsställande i sig själv och inre motivation är i hög grad autonomt (ibid). Människor som är autonomt motiverade upplever en egen vilja eller ett eget godkännande av deras beteenden eller handlingar (Deci & Ryan, 2008). Autonom motivation tenderar dessutom att leda till att förändringar, exempelvis ett mer hälsosamt beteende, blir mer ihållande. För att förklara variation av inre motivation används en subteori, Cognitive evaluation theory (ibid).

1.3.3 Cognitive evaluation theory (CET)

Cognitive evaluation theory är en subteori inom teorin om självbestämmande som innehåller sociala och miljömässiga förklaringsfaktorer till vad som underlättar respektive stjälp inre motivation (Deci & Ryan, 2000b). Beroende på om dessa miljöer främjar eller hindrar behoven av autonomitet, tillhörighet och kompetens kommer dessa i sin tur påverka inre motivation. Om omständigheterna tillåter det kommer människors inre motivation att frodas (ibid). Om miljön istället är överdrivet kontrollerande, avvisande eller ställer för höga krav kan detta leda negativa konsekvenser i form av minskad empati för andra, egoism, psykologiskt tillbakadragande eller isolering (Deci & Ryan, 2000a).

Positiv feedback, kommunikation och belöningar som ges under en viss handling kan bidra till en känsla av kompetens vilket stärker individens inre motivation för denna (Deci & Ryan 2000b). Att enbart känna en känsla av kompetens kommer dock inte öka inre motivation om denna inte åtföljs av en känsla av autonomi och det är viktigt att individen uppfattar sina beteenden som självbestämda. En rimlig nivå på utmaningar och frihet från nedsättande utvärdering är främjande för inre motivation. Vidare kan möjligheter att själv styra och välja

aktivitet samt ett erkännande av känslor skapa en högre känsla av autonomi och därtill en högre inre motivation. I kontrast kan denna reduceras om hot, rigida tidsgränser, direktiv och påtvingade mål förekommer i den sociala miljön. Behovet av tillhörighet har en viss påverkan genom att miljöer som karaktäriseras av säkerhet och samhörighet kan öka inre motivation. För att drivas av inre motivation krävs det att aktiviteten i sig besitter ett inre värde för den enskilde, exempelvis genom att denna är ny och utmanande eller innehar ett estetiskt värde (ibid).

1.4 Problemformulering

Forskning kring risker för att hamna i gruppen NEET samt dess negativa konsekvenser är rikligt undersökt medan kunskap om vilka faktorer som främjar vägen tillbaka till arbete är mer bristande (SOU, 2017, s. 164-165). Därtill är kunskapen begränsad om kommunernas generella roll i arbetsmarknadspolitiken samt dess effekter för de unga som står utanför både skola och arbetsmarknad (RATIO, 2017). Kunskap behövs om hur och varför vissa insatser fungerar bättre än andra och kunskapsutvecklingen behöver drivas framåt genom att ungas egna röster och erfarenheter görs hörda (SOU, 2018). Därför är denna studie inriktad på att undersöka unga vuxnas positiva upplevelser av en kommunal arbetsmarknadsinsats och dess betydelse för vägen till egen försörjning.

2 Syfte

Syftet var att undersöka unga vuxnas positiva upplevelser av att ha deltagit i en kommunal arbetsmarknadsinsats i Sverige och dess betydelse för egen försörjning. För att besvara syftet formulerades följande frågeställningar:

- Vilka positiva upplevelser har deltagarna haft av arbetsmarknadsinsatsen?
- På vilket sätt har dessa positiva upplevelser haft betydelse för vägen till egen försörjning?
- Har någon av de positiva upplevelserna varit särskilt betydelsefulla för vägen till egen försörjning?

3 Metod

3.1 Val av forskningsstrategi

Studien utgick ifrån en kvalitativ forskningsstrategi för att besvara syftet eftersom denna lämpar sig vid undersökningar om individers subjektiva uppfattningar om deras sociala verklighet (Bryman, 2011). Denna typ av strategi nyttjar oftast en induktiv ansats för att hitta en koppling mellan teori och empiri där teorin ofta blir ett resultat av forskningen. Induktiv strategi kan innehålla deduktiva inslag och bör därför ses mer som en tendens. De induktiva tendenserna bedömdes vara aktuella för studien med utgångspunkt i att forskningen inom området var bristfällig och att analyserad data skulle kopplas till teorier inom rehabiliteringsområdet. Studien syftade inte till att undersöka den unika betydelsen av en särskild arbetsmarknadsinsats utan sökte en mer generell förståelse för positiva upplevelser i relation till egen försörjning.

3.2 Urval

Urvalet av deltagare grundades på ett målinriktat perspektiv där ett antal urvalskriterier användes för att besvara studiens syfte (Bryman, 2011) och lämpliga deltagare valdes sedan ut efter dessa (ibid). Ursprungligen skulle urvalet bestått av 6 deltagare som med hänsyn till studiens tidsbegränsningar avgränsades till 5 deltagare. Studiens urval bestod av 5 personer, 2 män och 3 kvinnor. De flesta intervjupersoner var mellan 21 och 26 år vid starten av deltagandet i insatsen dock var en intervjuperson lite över 30 år. Intervjupersonerna hade varit deltagare i insatsen mellan 6 månader och upp till 2 år där typvärdet var 1 år och medelvärdet var 1 år och 1 månad.

Författarna hade sedan tidigare kontakt med ansvariga vid arbetsmarknadsinsatsen vilket hade möjliggjort en tillgång till relevanta intervjupersoner inom satta urvalskriterier. Detta kan därför anses vara ett bekvämlighetsurval (Bryman, 2011). Urvalskriterierna var följande: 1. Att personen tidigare varit deltagare vid arbetsmarknadsinsatsen. 2. Att personen efter att ha avslutat deltagandet i arbetsmarknadsinsatsen gått vidare till egen försörjning (studier, arbete). 3. Att personen var mellan 15 och 34 år under sitt deltagande vid insatsen. Val av åldersspann grundades på Statistiska centralbyråns statistik på NEET (SCB, 2019).

3.3 Datainsamling & genomförande

På grund av arbetsmarknadsinsatsens rådande sekretess användes en arbetsmarknadskonsulent vid insatsen för initial kontakt med relevanta intervjupersoner utifrån studiens ställda

urvalskriterier. Informationsbrev, se bilaga 2, skickades till dessa och frågan ställdes om de kunde tänka sig att delta i en intervju. Efter att ett godkännande från dessa getts till arbetsmarknadskonsulent etablerades en kontakt mellan deltagare och studiens författare. Deltagarna fick själva bestämma plats för intervjutillfället, dock på en neutral och bekväm plats utan onödiga distraktioner (Bryman, 2011; Ahrne & Svensson, 2016).

Kvalitativa, semistrukturerade intervjuer valdes eftersom syftet var att fånga deltagares subjektiva upplevelser och uppfattningar (Bryman, 2011). Vid semistrukturerade intervjuer kan olika specifika teman nyttjas som underlag vid intervjuer. Detta innebär att intervjupersonerna ges en stor frihet att svara utifrån deras subjektiva åsikt om vad som är viktigt och frågor samt följdfrågor kan fokuseras kring studiens syfte. Metodologiskt bedömdes detta vara till fördel för studiens syfte eftersom den sökte förståelse för deltagarnas egna upplevelser avgränsat till den positiva dimensionen. Att ostrukturerade intervjuer inte var aktuella, där deltagaren fritt får associera sina svar, var på grund av risken att samtalen kunde avvika från det ursprungliga syftet med studien (ibid). Därför användes en intervjuguide baserad på teman kring studiens syfte och frågeställningar, se bilaga 1.

Normalt är en intervju mellan 45 och 60 minuter lång men kan ta allt från 20 minuter till flera timmar att genomföra (Ahrne & Svensson, 2016). Intervjuerna i denna studie var mellan 30 och 60 minuter. Intervjuerna spelades in med hjälp av mobiltelefon för att kunna fånga intervjupersonernas svar med deras egna ord samt för att möjliggöra ett aktivt lyssnande under förloppet (Bryman, 2011) och två mobiltelefoner användes för att minimera risken att ljudinspelningen gick förlorad. Att enbart föra anteckningar riskerar att speciella fraser och uttryck kan gå förlorade (Bryman, 2011). Penna och papper användes för att skriva ner följdfrågor som uppkom under intervjun (Ahrne & Svensson, 2016) och på grund av lång fysisk distans utfördes en av intervjuerna över telefon.

3.4 Dataanalys

Kvalitativ innehållsanalys användes för att analysera och tolka transkriberad text från inspelat intervjumaterial. Detta är en metod vars systematik kan upptäcka och skänka ljus över underliggande mönster (Graneheim & Lundman, 2004; Bryman, 2011) och därifrån kan olika övergripande teman eller kategorier genereras (Bryman, 2011). Därför bedömdes valet av kvalitativ innehållsanalys falla väl i linje med studiens syfte eftersom den möjliggör att deltagarnas uppfattningar kan lyftas fram genom olika kategorier (ibid). Vid kvalitativ

innehållsanalys måste ett ställningstagande göras om analysen ska fokusera på det latent eller manifesta innehållet (Graneheim & Lundman, 2004). Det manifesta innehållet syftar till det mest uppenbara och textnära innehållet medan det latent avser en texts underliggande budskap (ibid) och analysen i denna studie fokuserade på det manifesta innehållet.

Efter varje intervju transkriberades intervjumaterialet och innan kodningsprocessen påbörjades lästes det transkriberade materialet flera gånger för att bilda en helhetsbild (Graneheim & Lundman, 2004). Utifrån studiens frågeställningar sammanställdes deltagarnas svar på dessa. Ur det transkriberade materialet togs deltagarnas svar ut och grupperades under studiens tre frågeställningar; positiva upplevelser, dess betydelse för egen försörjning samt vilka som varit mest betydelsefulla. Därefter valdes meningsenheter ut från svaren på dessa där en meningsenhet är innehåll i form av ord, påståenden eller stycken av text som relaterar till varandra genom sitt sammanhang och innehåll (Graneheim & Lundman, 2004).

Meningsenheterna reducerades därefter ned till mindre och mer kondenserade meningsenheter för att skapa en mer lätthanterlig och kortare text. Detta utan att förlora essensen av själva innehållet. Därefter abstraherades texten och en kod skapades för varje meningsenhet. Koder beskriver kort innehållet i den meningsbärande enheten och är beroende av dess kontext (ibid). De koder som återspeglade samma innehåll grupperades därefter samman vilket genererade övergripande kategorier, se tabell 2 för exempel på kodningsprocessen.

Tabell 2: Exempel på innehållsanalysens steg.

Meningsenhet	Kondenserad Mening	Kod	Underkategori	Kategori
Att man har sina olika demoner i huvudet och kroppen liksom men ändå så har man så mycket gemensamt.	Olika demoner men ändå mycket gemensamt.	Olika problem Gemenskap trots skillnader.	Känsla av gemenskap.	Att tillhöra ett socialt sammanhang.
All hjälp man fått de är otroligt många som inte ser hjälpen som dom ger för dom ger otroligt mycket.	Hjälpen de ger. Ger otroligt mycket.	Hjälpsam personal.	Stöd.	Tillgång till stödande personal.

3.5 Etiska överväganden

Det finns fyra viktiga etiska principer som ska tas hänsyn till vid forskning (Vetenskapsrådet, 2002; Bryman, 2011) och dessa principer är inte renodlade utan överlappar varandra (Bryman, 2011). Dessa består av 1. Informationskravet, 2. Samtyckeskravet, 3. Nyttjandekravet samt 4. Konfidentialitetskravet (ibid).

1. Informationskravet anses ha uppfyllts genom att övergripande information om studiens syfte initialt gavs via ett informationsbrev i samband med att frågan om ett deltagande ställdes. Informationsbrevet innehöll information om studiens syfte, dess olika moment, samt frivilligheten i deltagandet. Information gavs även angående konfidentiell hanteringen av uppgifterna och denna information delgavs ytterligare en gång innan varje intervju.

2. Samtyckeskravet ställer krav på ett informerat samtycke vilket innebär att det måste ges frivilligt efter att information om studiens syfte och dess delar har getts (Bryman, 2011). Samtycke inhämtades efter att denna information delgivits och därför kan det anses att kravet om ett informerat samtycke har uppfyllts. Samtycke gavs även utan några påtryckningar eller övertalningar och alla intervjupersoner informerades om att deltagandet kunde avbrytas när som helst utan några konsekvenser för den enskilde.

3. Nyttjandekravet innebär att allt datamaterial enbart används till studiens syfte som deltagarna informerats om (Bryman, 2011). Uppriktig och tydlig information om studiens alla moment och dess syfte delgavs till intervjupersonerna och eftersom materialet enbart har använts till denna c-uppsats vid Mittuniversitet anses därmed nyttjandekravet ha uppfyllts.

4. Konfidentialitetskravet innebär att alla uppgifter ska behandlas på ett sådant sätt att ingen obehörig ges tillgång till dessa. Det innebär även att under momenten transkribering och arkivering av data ska personlig information förstöras, alternativt inte tas med (Bryman, 2011). Därtill bör överväganden göras över vilka delar som presenteras i resultatet och information som kan riskera konfidentialiteten ska väljas bort (ibid).

Att en arbetsmarknadskonsulent användes för initial kontakt med intervjupersoner var på grund av rådande sekretess. Arbetsmarknadskonsulenten hade därför en viss kännedom om vilka personer som deltog i studien vilket kan anses gå emot konfidentialitetsprincipen, dock

var intervjupersonerna införstådda med dessa omständigheter. Med hänsyn till detta samt att studien inte kunde ha genomförts på annat sätt utan att bryta sekretessen gjordes övervägandet att studien fick fortsätta. När data skulle presenteras under resultat togs ytterligare hänsyn till detta genom att inget material kunde kopplas till enskilda personer (Bryman, 2011).

Inom de etiska aspekterna måste hänsyn tas till hur respondenterna kan påverkas av att dela med sig av sina berättelser och om vilka psykologiska effekter detta kan ha (Ahrne & Svensson, 2016). Syfte och tillhörande frågeställningar hade avgränsats till deltagarnas positiva upplevelser vilket kan antas ha minimerat riskerna för eventuella negativa effekter och vald intervjuetod gav dessutom möjlighet att styra intervjuerna genom att välja vilka svar som skulle följas upp (Bryman, 2011). Efter genomförd intervju togs tid att fortsätta samtalet kring mer vardagliga samtalsämnen i hopp om att minska risken för att deltagaren skulle lämna intervjun med en negativ känsla. Därtill lämnades information om studiens nästa steg vid intervjuns slut och deltagaren tackades för sin medverkan (Ahrne & Svensson, 2016).

3.6 Litteraturgenomgång

Studien inleddes med en litteraturgenomgång inom området där sökningar gjordes efter lämpliga vetenskapliga artiklar i databaserna: Primo, Academic Search Elite, PubMed samt Amed. Nyckelord som användes var knutna till studiens syfte och frågeställningar och dessa var bland annat: NEET, Youth, Social withdrawal, Arbetsmarknadsåtgärd, Work intervention program och UVAS. Inkluderingskriteriet var att artiklarna skulle vara peer reviewed.

Därtill lästes litteratur tillhörande kurser författarna deltagit vid inom Programmet för Hälsa och Rehabilitering i arbetslivet där genomgång av böckernas källförteckning gav uppkomst till ytterligare artiklar och nyckelord att använda vid sökning i databaserna.

3.7 Förförståelse

Studiens författare hade sedan innan en viss förförståelse i och med att tidigare ha deltagit vid arbetsmarknadsinsatsen i samband med tillämpade studier inom Programmet för Hälsa och Rehabilitering i arbetslivet. Denna var dessutom en starkt bidragande faktor till valet av studie. En genomgång av arbetsmarknadsinsatsens arbetsdokument gällande statistik, arbetssätt samt om tidigare deltagares erfarenheter vidgade även författarnas förförståelse. Slutligen hade studiens författare fått en viss generell förförståelse om unga vuxna, arbete och arbetsförmåga, arbetsmarknadsinsatser samt rehabiliteringsmodeller genom sina studier inom Programmet för Hälsa och Rehabilitering i arbetslivet. Genomförd litteraturgranskning inom denna studies ramar bidrog ytterligare till denna.

4 Resultat

Syftet med studien var att undersöka unga vuxnas positiva upplevelser av att ha deltagit i en kommunal arbetsmarknadsinsats i Sverige och dess betydelse för egen försörjning. Till hjälp att besvara syftet användes tre övergripande frågeställningar; positiva upplevelser av arbetsmarknadsinsatsen, dess betydelse för vägen till egen försörjning samt vad som varit särskilt betydelsefullt.

Studien resulterade i totalt och 3 kategorier, och 7 underkategorier, se tabell 3. De kategorier som framkom vid analysarbetet när det gällde positiva upplevelser var *Att tillhöra ett socialt sammanhang* och *Tillgång till stödjande personal* där intervjupersonerna hade upplevt den sistnämnda som särskilt betydelsefull för vägen till egen försörjning. Vidare framkom vid analysarbetet kategorin *Personlig utveckling* när det gällde hur detta hade haft betydelse för vägen till egen försörjning. Kategorier med sina underkategorier presenterades som rubriker respektive underrubriker. Resultaten styrktes genom att ange aidentifierade citat ur intervjuerna, numrerade 1 till 5.

Tabell 3: Kategorier och underkategorier.

KATEGORIER

Att tillhöra ett socialt sammanhang	Tillgång till stödjande personal	Personlig utveckling
UNDERKATEGORIER		
Psykosocialt klimat på arbetsplatsen	Förhållningssätt	Bryta mönster
Utökat nätverk	Stöd	Förändrad självbild
Känsla av gemenskap		

4.1 Att tillhöra ett socialt sammanhang

Kategorin resulterade i tre underkategorier: psykosocialt klimat på arbetsplatsen, utökat nätverk och känsla av gemenskap.

4.1.1 Psykosocialt klimat på arbetsplatsen

Det psykosociala klimatet på arbetsplatsen hade varit en positiv upplevelse för intervjupersonerna vilken karaktäriserades av en trevlig och trygg atmosfär. Därtill hade klimatet på arbetsplatsen varit både hjälpsamt och stödjande.

“Alla frågade mig varje dag hur är det, behöver du någonting, hur mår du.” (1)

Det trevliga klimatet beskrevs av intervjupersonerna som en källa till varför de orkade vara mer social vilket vidare hade gett dem en möjlighet till att lära sig samexistera med många olika slags människor. Det psykosociala klimatet på arbetsplatsen hade inneburit att saker och ting fått ta tid, något som hade varit viktigt i mångas fall.

“Ska det funka i långa loppet måste det få ske i baby steps.” (4)

Intervjupersonerna hade upplevt arbetsmiljön som bra och en positiv upplevelse. De hade uppfattat det som att alla trivdes med varandra och såg alltid fram emot att komma dit. En positiv upplevelse och konsekvens av det psykosociala klimatet på arbetsplatsen hade varit att tid funnits till att reflektera över livet. Genom att klimatet varit väldigt peppande och inspirerade hade intervjupersonerna fått utlopp för sin kreativitet och även provat nya saker. Därtill hade de en frihet i att själva kunna välja sina aktiviteter.

“Kommer man med en ide är det alltid som ja men kör och det är jättebra.” (4)

4.1.2 Utökat nätverk

Intervjupersonerna uppgav att en positiv upplevelse de haft under tiden i arbetsmarknadsinsatsen varit ett utökat nätverk. Intervjupersonerna beskrev att de både träffat och lärt känna nya bekanskap och att de haft en möjlighet att träffa många olika slags människor. En annan positiv och hjälpsam upplevelse av det utökade nätverket var att det hade möjliggjort för fler tillfällen att vara social.

“...få bilda nätverk också har varit lite mer socialande som har hjälpt mig, för jag har lätt att stänga in mig och vara osocial och inte svara på telefon eller på dörren. Så det har hjälpt jättemycket.” (5)

4.1.3 Känsla av gemenskap

Intervjupersoner beskrev att tiden tillsammans med de övriga deltagarna hade resulterat i en känsla av gemenskap vilket varit en positiv upplevelse. Vidare hade gemenskapen med de övriga deltagarna varit jättebra och de hade därför känt en trygghet i att kunna öppna upp sig för de andra deltagarna där en familjeaktig känsla hade infunnit sig.

“Man är olika till sättet men ändå har man samma problem eller problem inom citattecken. Man har olika demoner i huvudet och kroppen men ändå har man mycket gemensamt.” (1)

4.2 Tillgång till stödjande personal

Kategorin resulterade i två underkategorier: Förhållningssätt och Stöd.

4.2.1 Förhållningssätt

Arbetsmarknadskonsulenternas förhållningssätt beskrevs av intervjupersonerna som motiverande där denna förklarades som att personalen “pushade” och utmanade dem. Arbetsmarknadskonsulenterna utmanade kontinuerligt intervjupersonerna att alltid göra sitt bästa men hade dock varit väldigt noggranna med att inte pusha på för mycket utan anpassat sig utefter individens förmåga. Denna anpassning och att intervjupersonerna givits tid hade båda upplevts som positivt och viktigt.

“...andra myndigheter ligger ju på en och stressar en och är det inte vården så är det försäkringskassan och är det inte dom så är det sos..men här får det ta tid.“ (4)

Arbetsmarknadskonsulenternas förhållningssätt beskrevs som tillmötesgående där de hade varit villiga att kompromissa. Vidare hade arbetsmarknadskonsulenternas förhållningssätt varit positivt genom att de upplevts som empatiska.

“Väldigt många har sympati men otroligt få som har empati och veta hur de faktiskt är.” (1)

4.2.2 Stöd

Stöd från arbetsmarknadskonsulenterna beskrevs som en positiv upplevelse intervjupersoner tagit med sig från deltagandet i arbetsmarknadsinsatsen. Intervjupersonerna beskrev att arbetsmarknadskonsulenterna alltid fanns där för dem och att det gav otroligt mycket. Flera olika beskrivningar gavs om hur stödet upplevts. En beskrivning hade varit möjligheten att alltid kunna vända sig till arbetsmarknadskonsulenterna för att få hjälp. Intervjupersonerna menade att arbetsmarknadskonsulenterna kunde hjälpa till med precis vad som helst, vare sig det handlade om arbete eller plugg. En annan beskrivning av stöd var möjligheten att kunna prata om allt med arbetsmarknadskonsulenterna samt att de fanns med under möten med andra aktörer. Det hade känts naturligt att be arbetsmarknadskonsulenterna om hjälp och stöd. Det fanns en fortsatt kontakt mellan intervjupersoner och arbetsmarknadskonsulenter även efter avslutat deltagande vid arbetsmarknadsinsatsen vilket hade inneburit ett fortsatt och viktigt stöd.

“Det är de som har varit extremt skönt att även om jag avslutar kan jag fortfarande ringa X (personal)...Dom finns alltid. Det är det som är otroligt skönt.” (1)

Intervjupersonerna såg en koppling mellan de positiva upplevelserna från arbetsmarknadsinsatsen och deras väg till egen försörjning. Samtliga av dessa intervjupersoner lyfte arbetsmarknadskonsulenternas stöd och förhållningssätt som det mest betydelsefulla för deras väg till egen försörjning. Främst beskrevs stödet som det viktigaste dock hade även arbetsmarknadskonsulenternas förhållningssätt spelat en betydande roll.

“Stödet kommer alltid högst upp.” (1)

Hur intervjupersonernas positiva upplevelser haft betydelse för vägen till egen försörjning beskrivs närmare under rubriken Personlig utveckling.

4.3 Personlig utveckling

Kategorin resulterade i två underkategorier: Bryta mönster och Förändrad självbild

4.3.1 Bryta mönster

Intervjupersonerna menade att de genom arbetsmarknadsinsatsen lyckats bryta tidigare levnadsmönster där deras gamla mönster beskrevs som en ond cirkel vilket fört med sig en rad negativa konsekvenser. Intervjupersonernas tidigare levnadsmönster hade resulterat i en isolering från samhället. Därtill fanns det tidigare mönster av att övertänka allting vilket inneburit svårigheter att komma till skott med olika aktiviteter.

“..onda cirkeln att man stänger ju in sig och liksom inte gör någonting.” (5)

Intervjupersonerna förklarade att de genom arbetsmarknadskonsulenternas stöd och motiverande förhållningssätt hade vågat ta mer plats och vara mer social. Detta menade intervjupersonerna hade varit en viktig del för vägen till egen försörjning eftersom arbetslivet ställer krav på en viss social förmåga. Tidigare hade intervjupersonerna haft svårigheter med att etablera fungerande rutiner som exempelvis normal dygnsrytm. Detta hade resulterat i att de bland annat satt hemma framför datorn eller låg i sängen och fick ångest över att de inte gjorde någonting. Deltagandet i arbetsmarknadsinsatsen hade istället hjälpt dem att etablera fungerande rutiner. Detta beskrevs som att de fått möjligheten till att leva ett normalt liv eller som ett steg in i vuxenlivet.

4.3.2 Förändrad självbild

Innan deltagandet i arbetsmarknadsinsatsen hade intervjupersoner upplevt en misstro kring deras förmåga att uppnå sina karriärmål. Tack vare arbetsmarknadskonsulenternas stöd och hjälp hade både självförtroendet och självkänslan stärkts. En väsentlig del av detta hade varit på grund av arbetsmarknadskonsulenternas förhållningssätt och att de alltid pushade intervjupersonerna att göra sitt bästa. Detta hade upplevts som positivt och ökat intervjupersonernas självförtroende.

“Stärkt min självkänsla att jag kan göra det här. Dom har stärkt mitt självförtroende också att du duger. Bara för att någon har sagt till dig för fem år sen att du kommer aldrig att kunna jobba med det här, du har alldeles för dåliga betyg.” (1)

Intervjupersoner beskrev att de funnit en trygghet i att kunna klara av ett arbete. Tidigare hade de känt en rädsla inför arbetslivet och att de efter insatsen hade fått ett stärkt självförtroende. Detta hade i sin tur resulterat i en kraft att ordna upp sina problem.

5 Diskussion

5.1 Resultatdiskussion

Syftet med denna studie var att undersöka unga vuxnas positiva upplevelser av att ha deltagit i en kommunal arbetsmarknadsinsats och dess betydelse för egen försörjning. Resultaten tyder på att deltagarna upplevt det psykosociala klimatet på arbetsplatsen, ett utökat nätverk och en känsla av gemenskap som positivt. Tillgång till stödjande personal var det som skattades som den mest positiva upplevelsen. Resultaten diskuteras först i relation till tidigare forskning för att sedan diskuteras utifrån den teoretiska utgångspunkten för denna studie, teorin om självbestämmande.

5.1.1 Resultat i relation till tidigare forskning

De positiva upplevelser som resultaten i studien visade tolkar författarna vara framgångsfaktorer eftersom att alla deltagarna hade tagit sig vidare till egen försörjning. Resultaten visade på att ett utökat nätverk och känsla av gemenskap varit positiva upplevelser vilket stöds av vad tidigare undersökningar kommit fram till (SOU, 2017; MUFC, 2015). Detta anser författarna inte vara förvånande med hänsyn till att målgruppen i tidigare studier uppvisat lägre social aktivitet (Nordenmark et al., 2015). Resultaten pekade dessutom på att deltagarna innan sin medverkan i arbetsmarknadsinsatsen hade upplevt sig isolerade och funnit att samhällets krav varit höga vilket ligger i linje med det Olofsson (2014) hävdar om en trend av ökat individuellt ansvar i samhället.

Resultaten indikerade att intervjupersonerna hade ansett det psykosociala klimatet på arbetsplatsen som en positiv upplevelse. Genom att miljön varit fri från tidspress och att de fritt kunde välja sysselsättningar upplevde deltagarna att de hade stora möjligheter att styra sin egen process. Detta har i tidigare undersökningar visat sig vara en framgångsfaktor (SOU, 2017) och det positiva klimatet på arbetsplatsen kan dessutom tolkas ha varit en förutsättning för att intervjupersonerna skulle känna gemenskap och få ett utökat nätverk.

En annan värdefull faktor som kom fram i resultaten var att deltagarna alltid kunde vända sig till personal för att få stöd och hjälp. Resultaten visade att deltagarna hade upplevt detta som

naturligt och att de dessutom hade en fortsatt kontakt med personal även efter avslutat deltagande. Detta kan tolkas som att en förtroendefull och ihållande relation hade uppstått vilket styrks av det SOU (2017) funnit om att tid är avgörande för att förtroendefulla relationer ska kunna odlas. Därtill ligger personalens stöd och förhållningssätt i linje med vad tidigare undersökningar visat om att ett individuellt och anpassat stöd är viktigt för framgång. Dessutom har individuellt stöd visat sig vara väsentligt för unga vuxnas motivation att komma framåt (ibid).

Sättet på vilket dessa positiva upplevelser hade haft betydelse för vägen till egen försörjning visade sig vara genom personlig utveckling. Denna utveckling skedde på olika sätt där etablering av rutiner och stärkt tilltro till den egna förmågan hade utmärkt sig. Att många skilda faktorer påverkade den personliga utvecklingen kan förstås genom att insatser ofta är kombinationer av flera olika åtgärder och att det är svårt att avgränsa dessa från varandra (Thorén, 2014). Detta kan illustrativt förstås genom att det psykosociala klimatet på arbetsplatsen hade bidragit med energi till att vara social medan personalens stöd och motiverande förhållningssätt hade hjälpt dem att våga vara sociala. Därmed kan det tolkas som att samtliga av dessa faktorer haft betydelse för deltagarnas förmåga att bryta mönster av isolering.

5.1.2 Resultat i relation till teorin om självbestämmande

Den teoretiska utgångspunkten för denna studie har varit teorin om självbestämmande (Deci & Ryan, 2000b). Teorins grundtanke är att människor har tre medfödda behov, nämligen autonomi, kompetens, samt tillhörande och att alla av dessa måste tillfredsställas för att optimal utveckling och välbefinnande ska infalla (ibid).

Resultaten i denna studie visade på en stor variation av olika slag av positiva upplevelser vilka kan tolkas representera olika dimensioner av den sociala miljön vid arbetsmarknadsinsatsen. I denna är det avgörande att individens behov av att uppleva autonomi, kompetens och tillhörande tillfredsställs (Deci & Ryan, 2000b). Resultaten visade att möjligheten till att tillhöra ett socialt sammanhang vid arbetsmarknadsinsatsen hade gett en upplevelse av gemenskap och bidragit till ett utökat nätverk för deltagarna. Att deltagarna beskrev dessa som positiva upplevelser kan ses som att detta tillfredsställt det behov som Deci och Ryan (2000b) menar alla människor har av tillhörighet.

I resultaten framkom möjligheten till kreativitet och att fritt välja sysselsättning som positiva upplevelser. Att deltagarna fick välja sina egna aktiviteter kan tänkas främja den inre motivationen genom att de fick välja aktiviteter som gett tillfredsställelse i sig självt (Deci & Ryan, 2000b). En individs behov av kompetens kan enligt Deci och Ryan (2000b) inte uppfyllas utan att en känsla av autonomi samtidigt finns och detta kan förklara varför deltagarna ansåg det som positivt att de själva fick välja sin sysselsättning. Resultaten visade att personalens pushande och motiverande förhållningssätt varit en positiv upplevelse vilket kan förstås utifrån det Deci och Ryan (2000b) hävdar om att om positiv feedback ges under en specifik handling kan känslan av kompetens öka. Resultaten visade också att personalens förmåga att anpassa utmaningarna efter den enskildes förmågor varit positivt. Denna anpassning kan tolkas som att deltagarna haft möjlighet att styra över sin egen process. Detta ligger i linje med att möjligheten som Deci och Ryan (2000b) beskriver att välja sina egna handlingar och utsättas för lagom höga utmaningar är faktorer som kan främja inre motivation hos individen.

Resultaten indikerade att intervjupersonerna innan sitt deltagande i arbetsmarknadsinsatsen hade upplevt höga krav från samhället och bristande tilltro till sina förmågor. De rapporterade att de genom arbetsmarknadsinsatsen hade brutit gamla mönster av passivitet och isolering vilket kan förstås utifrån det Deci och Ryan (2000a) beskriver om att människor har en sårbarhet för isolering och passivitet. Denna kan därtill uppstå som en konsekvens av en miljö karakteriserad av överkrav och negativ feedback.

Stöd från personalen framkom i resultaten som en av de mest positiva upplevelserna vilket varit både tillgängligt och individuellt utformat. Deci och Ryan (2000b) menar att detta är viktigt för att inre motivation ska främjas. Detta stöds ytterligare av tidigare studier som visat att lärare vilka stödjer studenters autonomi även främjar deras inre motivation, lust för utmaningar och nyfikenhet (Deci, Nezlek & Sheinman, 1981; Ryan & Grolnick 1986; Flink, Boggiano & Barret, 1990). Utifrån detta och det faktum att intervjupersonerna hade tagit sig vidare till egen försörjning kan det tolkas som att stödet hade främjat deras autonomi och i förlängningen inre motivation.

Utifrån teorin om självbestämmande kan slutligen den personliga utvecklingen och dess grund i olika faktorer förstås utifrån premisen att tillfredsställandet av enskilda behov inte räcker (Deci & Ryan, 2000a; Deci & Ryan, 2000b). Alla de tre medfödda psykologiska behoven

måste tillfredsställas för att individen ska uppnå en hög grad av autonomi, inre motivation och slutligen optimal utveckling (ibid).

5.2 Metoddiskussion

Studiens författare hade sedan tidigare en viss förförståelse om målgruppen som undersökts. Inom kvalitativ forskning kan oftast mer än en tolkning göras och därför bör forskaren göra insatser för att stärka resultatets trovärdighet (Graneheim & Lundman, 2004; Bryman, 2011) samt beskriva om och hur analysen har färgats och påverkats av förförståelsen (ibid). Det finns olika kriterier för att kunna bedöma kvalitén av en studie och inom kvalitativ forskning består denna av fyra delkomponenter; 1. trovärdighet, 2. överförbarhet, 3. pålitlighet och 4. en möjlighet att styrka och konfirmera (Bryman, 2011).

1. Trovärdighet berör bland annat om hur väl forskaren lyckats beskriva den sociala verklighet som studerats (Bryman, 2011). Ett sätt att öka studiens trovärdighet är genom respondentvalidering. Detta innebär att resultaten delges till studiens deltagare i syfte att söka bekräftelse för att undersöka om forskaren uppfattat den sociala verkligheten på rätt sätt (Bryman, 2011; Ahrne & Svensson, 2016). Triangulering kan även höja en studies trovärdighet vilket innebär att ett fenomen studeras utifrån flera vinklar genom exempelvis intervjuer kombinerat med enkäter, något som med hänsyn till studiens rådande tidsramar inte genomfördes.

Ett annat sätt att öka en studies trovärdighet är genom att ge illustrerade exempel på hur själva kodningen gått tillväga (Graneheim & Lundman, 2004). Utvecklat innebär detta att exempel på meningsbärande enheter, kondenserade meningar, kod, underkategorier samt kategorier redovisas (ibid) vilket denna studie gav exempel på under metodavsnittet.

2. Överförbarhet innebär möjligheten att generalisera resultat utanför det enskilda fallet till andra sammanhang (Bryman, 2011). I denna studie har rikliga beskrivningar givits om både arbetsmarknadsinsatsen samt dess deltagare och därtill har urvalet beskrivits under metodavsnittet. Detta bör styrka möjligheten för andra att göra en bedömning om studiens resultat kan generaliseras till en annan kontext (Bryman, 2011; Graneheim och Lundman, 2004) men då studien är liten är det svårt att generalisera resultaten (Bryman, 2011).

3. Pålitlighet ställer krav på att alla delar i forskningsprocessen tydligt ska redovisas och för att andra ska kunna granska proceduren och kunna observera vika olika val som gjorts under forskningsprocessens gång (Bryman, 2011). I denna studie har alla faser beskrivits utförligt under metodavsnittet och dessutom har genomförda val beskrivits och motiverats. Detta för att bidra till en ökad transparens av studiens process och förhoppningsvis studiens pålitlighet.

4. En möjlighet att styrka och konfirmera innebär att det tydligt ska framgå att inte personliga värderingar eller önsknings om resultatet har påverkat studiens utförande eller slutsatser (Bryman, 2011). Alla människor har förförståelse vilket inte är fel utan är istället väsentligt för att vi ens ska kunna förstå någonting (Thurén, 2016), dock kan forskarens förförståelse färga resultaten och därför är det viktigt att forskaren är medveten om detta (Bryman, 2011). Studiens författare har uppmärksammat detta och redogjort för sina egna förförståelser under metodavsnittet och därtill kan det antas att risken har minskats för att förförståelse haft inverkan på resultaten genom att en manifest tolkning av text utförts istället för en latent. Detta på grund av att tolkningen utförts på det textnära och uppenbara innehållet av texten (Graneheim & Lundman, 2004). Valet av semistrukturerade intervjuer med öppna frågor är också fördelaktigt för att minska förförståelsens betydelse genom att intervjupersonerna fritt kunnat svara med egna ord vad de ansett vara viktigt.

Intervjuerna genomfördes av oerfarna intervjuare vilket kan ha varit till nackdel för studien eftersom denna metod ställer höga krav på intervjuarens skicklighet (Bryman, 2011). Studiens författare försökte kompensera för detta genom att förbereda sig genom att dels läsa på om intervjutekniker enligt Bryman (2011) och att söka tips och råd hos handledaren. Studiens författare hade tidigare haft kontakt med ett par av intervjupersonerna. Denna kontakt etablerades under tidigare tillämpade studier och kan ha möjliggjort för att rapportens författare fått mer rikliga beskrivningar av intervjupersonerna.

På grund av långt avstånd mellan en intervjuperson och författarna utfördes en av intervjuerna över telefon. En nackdel med telefonintervjuer är att det inte går att se intervjupersonens kroppsspråk för att se hur hen reagerar på olika frågor (Bryman, 2011) men i denna studie bedömdes detta inte vara till nackdel eftersom studiens frågeområden var fokuserade kring positiva erfarenheter. Vidare har både transkribering och analys fokuserat på det manifesta innehållet.

5.3 Slutsats

I likhet med tidigare forskning visade resultaten att den mest betydelsefulla positiva upplevelsen varit tillgång till stödjande personal med ett motiverande och anpassat förhållningssätt. Denna hade tillsammans med möjligheten till ett socialt sammanhang främjat intervjupersonernas personliga utveckling vilket varit betydelsefullt för deras väg till egen försörjning. Utveckling hade sitt ursprung i ett flertal faktorer som i olika utsträckning hängde samman med varandra. Sammanfattningsvis kan det därför tolkas som att kombinationen av alla dessa positiva upplevelser hade haft betydelse för deras väg till egen försörjning.

5.3.1 Framtida forskning

Det vore intressant att undersöka och jämföra flera före detta deltagares positiva upplevelser från flera olika kommunala arbetsmarknadsinsatser. Detta för att belysa eventuella likheter eller skillnader i vad som upplevs positivt och om dessa upplevelser skiljer sig åt mellan könen. Slutligen vore det intressant att undersöka om de som gått vidare till egen försörjning även i fortsättningen kan försörja sig själva eller om effekten endast är temporär.

6 Referenser

Antonovsky, A. (1996). The salutogenic model as a theory to guide health promotion. *Health Promotion International*, 11(1), 11- 18. doi:10.1093/heapro/11.1.11

Ahrne, G. & Svensson, P. (2016). *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber.

Andersson, F., Brännstrom, S. & Mörtvik, R. (2018). Long-term scarring effect of neither working nor studying. *International Journal of Manpower*, 39(2), 190–204. doi:10.1108/IJM-12-2015-0226

Arbetsförmedlingen. (2013). *Ungdomar på och utanför arbetsmarknaden – fokus på unga som varken arbetar eller studerar*. (URA 2013:3). Hämtad 2019-03-05 från <https://arbetsformedlingen.se/om-oss/statistik-och-analyser/analyser-och-prognoser/analys-och-utvardering/ungdomar-pa-och-utanfor-arbetsmarknaden>

Baumeister, R.F. & Leary, M.R. (1995). The Need to Belong: Desire for Interpersonal Attachments as a Fundamental Human Motivation. *Psychological Bulletin*, 117(3), 497-529. doi:10.1037/0033-2909.117.3.497

Bergmark, Å., Bäckman, O. & Minas, R. (2013). *Vägar ur socialbidrag? Om socialtjänstens insatser och det ekonomiska biståndets varaktighet*. (Rapport i socialt arbete 2013:143). Stockholm: Stockholm universitet

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber

Bäckman, O. & Nilsson, A. (2016). Long-term consequences of being not in employment, education or training as a young adult - Stability and change in three Swedish birth cohorts. *European Societies*, 18(2), 136-157. doi: 10.1080/14616696.2016.1153699

DeCharms, R.C. (1968). *Personal causation: The internal affective determinants of behavior*. New York: Academic Press.

Deci, E., Nezlek, J. & Sheinman, L. (1981). Characteristics of the rewarder and intrinsic motivation of the rewardee. *Journal of Personality and Social Psychology*, 40(1), 1-10. doi: 10.1037/0022-3514.40.1.1

Deci, E. & Ryan, R. (2000a). The "What" and "Why" of Goal Pursuits: Human Needs and the Self-Determination of Behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227-268. doi:

10.1207/S15327965PLI1104_01

Deci, E. & Ryan, R. (2000b). Self-Determination Theory and the Facilitation of Intrinsic Motivation, Social Development, and Well-Being. *American Psychologist*, 55(1), 68-78. doi:

10.1037/0003-066X.55.1.68

Deci, E. & Ryan, R. (2008). Self-Determination Theory: A Macrotheory of Human Motivation, Development, and Health. *Canadian Psychology/Psychologie Canadienne*, 49(3),

182-185. doi: 10.1037/a0012801

Eurofound. (2012). *NEETs, young people not in employment, education or training: Characteristics, costs and policy responses in Europe*. Hämtad 2019-03-05 från

<https://www.eurofound.europa.eu/sv/publications/report/2012/labour-market-social-policies/neets-young-people-not-in-employment-education-or-training-characteristics-costs-and-policy>

Eurostat. (2018). *Young people neither in employment nor in education and training (15-24 years) - % of the total population in the same age group*. Hämtad 2019-03-05 från

<https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tipslm90&plugin=1>

Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi. (2015). *En förlorad generation? En ESO-rapport om ungas etablering på arbetsmarknaden*. (2015:3). Stockholm: Elanders Sverige

Flink, C., Boggiano, A. & Barrett, M. (1990). Controlling Teaching Strategies: Undermining Children's Self-Determination and Performance. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(5), 916-924. doi: 10.1037/0022-3514.59.5.916

Franzén, E. & Kassman, A. (2007). Longer-term Labour-market Consequences of Economic Inactivity during Young Adulthood: A Swedish National Cohort Study. *Journal of Youth Studies*, 8(4), 403-424. doi: [10.1080/13676260500431719](https://doi.org/10.1080/13676260500431719)

Graneheim, U.H. & Lundman, B. (2004). Qualitative content analysis in nursing research: Concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Education Today*,

24(2), 105-112. doi: 10.1016/j.nedt.2003.10.001

Gregg, P. & Tominey, E. (2005). The wage scar from male youth unemployment. *Labour Economics*, 12(4), 487-509. doi: 10.1016/j.labeco.2005.05.004

Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering. (2013). *Networks and youth labor market entry*. (2013:23). Hämtad 2019-05-01 från <https://www.ifau.se/sv/Forskning/Publikationer/Working-papers/2013/Networks-and-youth-labor-market-entry/>

Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering. (2006). *(Hur) hjälps ungdomar av arbetsmarknadspolitiska program för unga?*. (2006:5). Hämtad 2019-03-05 från <https://www.ifau.se/sv/Forskning/Publikationer/Rapporter/2006/Hur-hjalps-ungdomar-av-arbetsmarknadspolitiska-program-for-unga/>

Karlsson, L. (2012). *Psykologins grunder*. Lund: Studentlitteratur

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. (2015). *Modell för stöd till unga med psykisk ohälsa som varken arbetar eller studerar*. Hämtad 2019-05-02 från <https://www.mucf.se/publikationer/modell-stod-till-unga-med-psykisk-ohalsa-som-varken-arbetar-eller-studerar>

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. (2017). *Ungas etablering*. (Fokus 17:3). Hämtad 2019-03-05 från <https://www.mucf.se/publikationer/fokus-17-del-1-ungas-etablering>

Nilsson, A. & Bäckman, O. (2014). Unga vuxna som varken arbetar eller studerar. I: J. Olofsson. (Red.), *Den långa vägen till arbetsmarknaden*. (s. 57—76). Lund: Studentlitteratur

Nilsson, I. (2011). *Helhetsyn och långsiktighet - strategier baserade på socioekonomiskt tänkande*. Hämtad 2019-03-05 från http://www.kineo.nu/skolfam/moodle/pluginfile.php/51/mod_resource/content/1/Sociala_investeringar_kring_barn_och_unga.pdf

Nordenmark, M., Gådin, K., Selander, J., Sjödin, J. & Sellström, E. (2015). Self-rated health among young Europeans not in employment, education or training—with a focus on the conventionally unemployed and the disengaged. *Society, Health & Vulnerability*, 6(1), 1-17. doi: 10.3402/vgi.v6.25824

Nybohm, J. (2012). *Aktivering av socialbidragstagare – om stöd och kontroll i socialtjänsten*. (Doktorsavhandling, Stockholms universitet, Rapport i socialt arbete 141). Stockholm: Universitetsservice. Tillgänglig:

<http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:550749/FULLTEXT01.pdf>

Olofsson, J. (2014). Ökade sociala risker. I: J. Olofsson. (Red.), *Den långa vägen till arbetsmarknaden*. (s. 21—40). Lund: Studentlitteratur

Olofsson, J. & Lundahl, L. (2013). Unga möter ökade sociala risker: En bakgrund om ungdomsarbetslöshet och utanförskap. *Socialmedicinsk Tidskrift*, 90(5), 733-742. Hämtad 2019-03-05 från <http://socialmedicinsktidskrift.se/index.php/smt/article/view/1055/859>

Ose, O.S. & Jensen, C. (2017). Youth outside the labour force — Perceived barriers by service providers and service users: A mixed method approach. *Children and Youth Services Review*, 81, 148-156. doi: 10.1016/j.childyouth.2017.08.002

Pohl, A. & Walther, A. (2007). Activating the disadvantaged. Variations in addressing youth transitions across Europe. *International Journal of Lifelong Education*, 26(5), 533-553. doi: 10.1080/02601370701559631

RATIO. (2017). *Ungas etablering och kommunala insatser*. (2017:25). Hämtad 2019-03-05 från <http://ratio.se/publikationer/ungas-etablering-och-kommunala-insatser/>

Regeringskansliet. (2015). *Vägar framåt - strategi för unga som varken arbetar eller studerar*. (U2015/05478/UF). Hämtad 2019-03-05 från

<https://www.regeringen.se/rapporter/2015/11/vagar-framat---strategi-for-unga-som-varken-arbetar-eller-studerar/>

Ryan, R. & Grolnick, W. (1986). Origins and Pawns in the Classroom: Self-Report and Projective Assessments of Individual Differences in Children's Perceptions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50(3), 550-558. doi: 10.1037/0022-3514.50.3.550

Statens offentliga utredningar. (2013). *Unga som varken arbetar eller studerar – statistik, stöd och samverkan*. (SOU 2013:74). Stockholm: Elanders Sverige

Statens offentliga utredningar. (2017). *Det handlar om oss – unga som varken arbetar eller studerar*. (SOU 2017:9). Stockholm: Elanders Sverige

Statens offentliga utredningar. (2018). *Vårt gemensamma ansvar – för unga som varken arbetar eller studerar*. (SOU 2018:11). Stockholm: Elanders Sverige

Statistiska centralbyrån. (2019). *Unga 15-34 år (AKU) som varken arbetar eller studerar (NEET) efter kön och ålder. Kvartal 2007K1 - 2019K1*. Hämtad 2019-04-03 från http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_AM_AM0401_AM0401U/N_AKUNEETBefolkningK/?rxid=a278bc80-5beb-4a6c-a4f4-d64789dc6406

Sveriges Kommuner och Landsting. (2017). *Arbetsmarknad, sysselsättning*. Hämtad 2019-03-05 från <https://skl.se/naringslivarbetedigitalisering/arbetsmarknadsysselsattning.345.html>

Thorén, K. (2014). Den kommunala arbetsmarknadspolitiken och arbetslösa ungdomar. I: J. Olofsson. (Red.), *Den långa vägen till arbetsmarknaden*. (s. 233—249). Lund: Studentlitteratur

Thurén, T. (2016). *Vetenskapsteori för nybörjare*. Stockholm: Liber

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning*. Hämtad 2019-03-05 från <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Walther, A. (2006). Regimes of youth transitions: Choice, flexibility and security in young people's experiences across different European contexts. *Young*, 14(2), 119-139. doi: 10.1177/1103308806062737

White, R.W. (1959). Motivation reconsidered: The concept of competence. *Psychological Review*, 66(5), 297-333. doi: 10.1037/h0040934

7 Bilaga 1

Intervjuguide

Om intervjupersonen

- Hur länge sedan var det du avslutade ditt deltagande?
- Hur länge var du deltagare i arbetsmarknadsinsatsen?
- Hur gammal var du under ditt deltagande i arbetsmarknadsinsatsen?
- Vad har du sysslat med efter att du avslutat deltagandet i insatsen? Arbete, studier eller annat?

Om arbetsmarknadsinsatsen

- Vad fick du göra under ditt deltagande i insatsen?
 - Vilka olika moment har du varit delaktig i?
 - Vad för insatser fick du?
- Vad har du haft för positiva upplevelser under ditt deltagande i arbetsmarknadsinsatsen?
- Har någon av dessa positiva upplevelser haft betydelse för din väg mot egen försörjning?
- På vilket sätt har dessa haft betydelse för din väg mot egen försörjning?
- Har någon av de positiva upplevelserna varit särskilt betydelsefulla för din väg mot egen försörjning?
- Har du något annat du vill tillägga?

8 Bilaga 2

Inbjudan att medverka i undersökning om positiva upplevelser av en kommunal arbetsmarknadsinsats.

Tidigare forskning visar att unga vuxnas väg mellan skola och arbete har blivit mer individualiserad och inte är lika tydlig som tidigare. Högre krav ställs och större ansvar läggs på individen för att klara detta. För att bemöta de unga vuxna som befinner sig utanför arbete eller studier har flera olika arbetsmarknadspolitiska insatser upprättats.

Det finns omfattande forskning om negativa konsekvenser och risker av att vara ekonomiskt inaktiv. Forskningen är dock bristfällig när det gäller kommunala arbetsmarknadsinsatser och dess effekter. Unga vuxnas egna erfarenheter av dessa och uppfattning om vad som varit positivt är både något som saknas och efterfrågas.

I studien ”*Vägen mot egenförsörjning- vad hjälpte? – en kvalitativ intervjustudie med deltagare vid en kommunal arbetsmarknadsinsats*” planerar vi att studera positiva erfarenheter av en arbetsmarknadsinsats och dess betydelse för vägen till egen försörjning.

Syftet med studien är att få en ökad kunskap om vad som i arbetsmarknadsinsatsen upplevts vara positivt och vad i denna som ansetts underlätta vägen till egen försörjning.

För att genomföra studien planerar vi att genomföra individuella intervjuer med 6 före detta deltagare vid en arbetsmarknadsinsats. Om Du väljer att delta kommer vi att ställa några frågor, vilket beräknas ta cirka 40 - 60 minuter. Det finns möjlighet att själv välja plats för intervjun.

Vi kommer att följa forskningsetiska riktlinjer i arbetet. Det innebär att Ditt deltagande är *frivilligt*. Du kan avstå att svara på frågor och Du kan *avbryta* ditt deltagande när som helst utan att motivera varför. De uppgifter som samlas in kommer att behandlas *konfidentiellt* och förvaras otillgängligt för obehöriga. Det insamlade materialet kommer endast att användas till vår C-uppsats för hälsa och rehabilitering i arbetslivet vid Mittuniversitet.

Om Du väljer att delta i vår studie var god kontakta oss så snart som möjligt via telefon eller e-post.

Vid eventuella frågor kring undersökningen får Du gärna kontakta oss.

Elise Nordin & Håkan Martinsson

Kontaktuppgifter studenter:

Elise Nordin
elno1606@student.miun.se

xxx-xxxxxxx

Håkan Martinsson
hama1209@student.miun.se

xxx-xxxxxxx

Kontaktuppgifter handledare:

Curt Edlund
curt.edlund@alvnet.se